

21/2010

Maksuohjelman kesto

Velkajärjestelytyöryhmä
Lausuntoyhteenvedo

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Maksuohjelman kesto

Velkajärjestelyryhmä
Lausuntoyhteenvedo

26.2.2010

Julkaisun nimi Maksuohjelman kesto.
Velkajärjestelytyöryhmä, lausuntoyhteenveto

Tekijä lainsäädäntöneuvos Tuula Linna
EU-lainsäädäntösihteeri Janina Lindqvist

Oikeusministeriön julkaisu Mietintöjä ja lausuntoja **Sarjanumero** 21/2010

OSKARI numero OM 15/41/2009 **HARE numero** OM041:00/2009
ISSN-L 1798-7091
ISSN (nid.) 1798-7091 **ISSN (PDF)** 1798-7105
ISBN (nid.) 978-952-466-840-8 **ISBN (PDF)** 978-952-466-841-5

**Asia- ja avain-
sanat** Yksityishenkilön velkajärjestely, maksuohjelma

Tiivistelmä Oikeusministeriö asetti 18 päivänä syyskuuta 2009 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotukset yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain uudistamisesta. Työryhmän työ jakaantuu toimeksiannon mukaan kahteen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa työryhmän tuli arvioida sitä, tulisiko velkajärjestelyn maksuohjelmaa lyhentää. Työryhmä luovutti ensimmäistä vaihetta koskevan mietinnön 11.12.2009. Työryhmän mietintöön on liitetty Finanssialan Keskusliiton ja Suomen Perintätoimistojen Liitto ry:n eriävät mielipiteet. Työryhmän toimikausi jatkuu 31.12.2010 saakka.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 30 §:ää niin, että maksuohjelman kesto olisi kolme vuotta nykyisen viiden vuoden sijaan. Erityisillä poikkeamisperusteilla ohjelma voisi olla kolmea vuotta lyhyempi.

Silloin, kun velallisen maksuvelvollisuus on poistettu maksuvaran puuttumisen vuoksi, maksuohjelman kesto olisi nykyiseen tapaan viisi vuotta. Myös ohjelma, joka on vahvistettu velkajärjestelyn esteestä huolimatta, olisi viiden vuoden mittainen. Jos kuitenkin velalliselta puuttuu pysyvästi maksuvara esimerkiksi iän tai sairauden perusteella, muutoin viiden vuoden mittainen ohjelma voitaisiin vahvistaa tätä lyhyemmäksi.

Oikeusministeriö pyysi työryhmän ehdotuksista lausunnon yhteensä 55 eri viranomaiselta ja järjestöltä. Lausuntoja saapui 36. Tähän lausuntotiivistelmään on koottu mietinnöstä annetut lausunnot. Suurin osa lausunnonantajista kannatti maksuohjelman keston lyhentämisestä tai suhtautuivat siihen joustavasti. Velkojатаhoja ja tuomioistuinlaitosta edustavat lausunnonantajat kuitenkin vastustivat esitettyä muutosta.

26.2. 2010

Publikationens titel	Betalningsprogrammets varaktighet Skuldsaneringsarbetsgruppen, sammandrag av utlåtandena		
Författare	lagstiftningsrådet Tuula Linna EU-lagstiftningssekreterare Janina Lindqvist		
Justitieministeriets publikation	Betänkanden och utlåtanden	Serienummer	21/2010
OSKARI nummer	JM 15/41/2009	HARE nummer	JM041:00/2009
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (häft.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (häft.)	978-952-466-840-8	ISBN (PDF)	978-952-466-841-5
Sak- och nyckelord	Skuldsanering för privatpersoner, betalningsprogram		

Referat

Justitieministeriet tillsatte den 18 september 2009 en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag till reformer av lagen om skuldsanering för privatpersoner. Enligt uppdraget är arbetsgruppens arbete uppdelat på två faser. Först skulle arbetsgruppen ta ställning till om skuldsaneringens betalningsprogram bör förkortas. Arbetsgruppen överlämnade det betänkande som gällde den första fasen 11.12.2009. Till arbetsgruppens betänkande har fogats avvikande meningar som lämnats av Finansbranschens Centralförbund och Suomen Perintätoimistojen Liitto rf. Arbetsgruppens mandattid fortsätter till 31.12.2010.

I propositionen föreslås det att 30 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner ska ändras så att betalningsprogrammet är i kraft tre år i stället för nuvarande fem år. Om det finns särskilda grunder för avvikelse ska programmet kunna vara i kraft en kortare tid än tre år.

När gäldenärens betalningsskyldighet har avlyfts på grund av att betalningsmån saknas ska betalningsprogrammet vara i kraft fem år som för närvarande. Också ett program som har fastställts trots hinder för skuldsanering ska omfatta fem år. Om gäldenären permanent saknar betalningsmån t.ex. på grund av ålder eller sjukdom ska dock ett program som annars omfattar fem år kunna fastställas så att det är i kraft en kortare tid än så.

Justitieministeriet bad sammanlagt 55 olika myndigheter och organisationer om ett utlåtande om arbetsgruppens förslag. Det kom in 36 utlåtanden. Utlåtandena om betänkandet finns samlade i detta sammandrag. De flesta remissinstanserna understödde förslaget om att betalningsprogrammet ska förkortas eller förhöll sig positivt till det. De remissinstanser som företrädde borgenärerna och domstolsväsendet motsatte sig dock den föreslagna ändringen.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	9
2. LAUSUNTOPALAUTE	9
2.1. Yleisnäkemykset mietinnöstä	9
2.2. Velkajärjestelylain muuttaminen kahdessa vaiheessa	10
2.3. Esitetyn muutoksen vaikutuksista	11
2.4. Muita huomautuksia / ehdotuksia	14
3. KOMMENTTEJA LIITTYEN TYÖRYHMÄN TOISESSA VAIHEESSA KÄSITELTÄVIIN KYSYMYKSIIN	16
LIITE: LAUSUNTOPYYNNÖT TYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ	18

1. Johdanto

Oikeusministeriö asetti 18 päivänä syyskuuta 2009 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotukset yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (jäljempänä velkajärjestelylaki) uudistamisesta. Työryhmän työ jakaantuu toimeksiannon mukaan kahteen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa työryhmän tuli arvioida sitä, tulisiko velkajärjestelyn maksuohjelmaa lyhentää. Lausunnolla ollut työryhmämietintö koskee tätä ensimmäistä vaihetta.

Esityksessä ehdotetaan, että yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia muutetaan niin, että pääsääntöinen maksuohjelman kesto on kolme vuotta. Jos velallisen maksuvelvollisuus on kokonaan poistettu tai velkajärjestely on myönnetty velalliselle velkajärjestelyn esteestä huolimatta, maksuohjelman kesto olisi viisi vuotta. Siinä tapauksessa, että velalliselta puuttuu pysyvästi maksuvara, maksuohjelma voisi olla viittä vuotta lyhyempikin.

Seuraavassa vaiheessa työryhmän tehtävänä on selvittää muun muassa velkajärjestelyn edellytysten ja esteperusteiden ajantasaisuutta sekä mahdollisuutta yksinkertaistaa menettelyä etenkin lisäsuoritusjärjestelmän osalta. Työryhmän tulee myös kartoittaa velkajärjestelylain mahdolliset ongelmakohdat yritystoiminnan kannalta. Lisäksi työryhmän tehtävänä on arvioida ulosoton vapaakuukausimallia ja selvittää, voitaisiinko toteuttaa velkavastuun enimmäiskesto myös silloin, kun velallista vastaan ei ole haettu tuomiota. Työryhmän toimikausi jatkuu 31.12.2010 saakka.

Työryhmän mietintöön on liitetty Finanssialan Keskusliiton ja Suomen Perintätoimistojen Liitto ry:n eriävät mielipiteet.

Oikeusministeriö pyysi työryhmän ehdotuksista lausunnon 55 eri viranomaiselta ja järjestöltä. Lausuntoja saapui 36. Tiivistelmän liitteenä on luettelo lausunnonantajista.

2. Lausuntopalaute

2.1. Yleisnäkemyks mietinnöstä

Suurin osa lausunnonantajista suhtautuu myönteisesti työryhmän esityksessä ehdotettuun, että maksuohjelman pääsääntöistä kesto lyhennettäisiin viidestä vuodesta kolmeen vuoteen. **Kuntaliitto, Nuorisotutkimusseura, Helsingin kaupungin talous- ja velkaneuvontayksikkö, Kirkkohallitus, Kuluttajavirasto, Suomen kuluttajaliitto, Julkiset oikeusavustajat ry, Vantaan kaupungin Sosiaalinen luototus, Suomen yrittäjät ry, Velkaneuvonta ry, Takuu-Säätiö, Ortodoksinen kirkollishallitus ja Maa ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK ry** pitävät työryhmämietintöä kannatettavana ja yhtyvät sen perusteluihin. Myös **Suomen Mielenterveysseura ja Katakombista Elämään Kansanliike ry** pitävät ehdotusta oikeansuuntaisena.

Lisäksi moni lausunnonantaja suhtautuu ehdotukseen myönteisesti, joskaan ei nimenomaisesti sitä kannata. **Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.** ja

Suomen kihlakunnanvoudit ry toteavat lausunnoissaan, etteivät he vastusta mietinnössä esitettyä maksuohjelman keston lyhentämistä viidestä vuodesta kolmeen vuoteen ja **Työ- ja elinkeinoministeriö** ja **Suomen Pienlainayhdistys ry** toteavat lausunnoissaan, ettei niillä ole huomautettavaa työryhmän esityksestä. Lisäksi **Yrityssaneerausyhdistys ry** on ilmoittanut hyväksyvänsä ehdotuksen.

Suomen asianajajaliitto, Finnvera Oyj, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja **Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry** puolestaan toteavat, ettei heillä ole asiassa lainkaan lausuttavaa.

Ehdotus maksuohjelman keston lyhentämisestä herättää kuitenkin myös vastustusta. **Helsingin hovioikeus, Lapin kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Suomen tuomariliitto, Valtiokonttori, Verohallinto, Suomen Asiakastieto Oy** ja **Finanssialan Keskusliitto** vastustavat ehdotettua maksuohjelman kestoja koskevaa muutosehdotusta. Esitystä vastustavat tahot katsovat yleisesti, ettei esitetyillä muutoksilla saavuteta niillä tavoitettuja vaikutuksia. Vastustajat myös katsovat, että velkajärjestelyn yleisen hyväksyttävyyden kannalta on tärkeitä, että maksuohjelma on riittävän pitkä. Vastustajat viittaavat aikaisempiin hallituksen esityksiin ja lausuntoihin, jossa viitti vuotta on pidetty velkajärjestelyn hyväksyttävyyden kannalta sopivana kestona.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Keskuskauppakamari ja **Elinkeinoelämän keskusliitto** suhtautuvat esitettyyn muutokseen varauksellisesti. Sekä **Elinkeinoelämän keskusliitto** että **Keskuskauppakamari** toteavat pitävänsä esityksen tavoitteita kannatettavina, mutta eivät kuitenkaan pidä maksuohjelman lyhentämistä tehokkaimpana keinona tavoitteiden saavuttamiseksi. **Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry** katsoo, että on selvitettävä, että mahdollisuus lyhyempiin maksuohjelmiin ei käytännössä vähennä velallisen halukkuutta sitoutua vapaaehtoiisiin järjestelyihin tai heikennä yleistä maksumoraalia.

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta ei lausunnossaan nimenomaisesti vastusta mietinnössä esitettyä muutosta, mutta toteaa, että **Vakuutus- ja rahoitusneuvontaan** tulneiden yhteydenottojen perusteella velkajärjestelyn maksuohjelman viiden vuoden kestoajaa ei ole pidetty ongelmana.

2.2 Velkajärjestelylain muuttaminen kahdessa vaiheessa

Osa lausunnonantajista katsoo, että velkajärjestelylain uudistaminen tulisi toteuttaa yhdessä vaiheessa, jotta uudistus tulisi arvioitavaksi kokonaisuutena. Tämän näkökannan tuovat lausunnossaan esiin etenkin maksuohjelman keston lyhentämistä vastustavat tahot.

Helsingin hovioikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Suomen tuomariliitto, Valtiokonttori ja **Verohallinto** eivät näe perusteltuna maksuohjelman kestoja koskevan uudistuksen toteuttamista erillisuudistuksena. Järjestelmän hyväksyttävyys voidaan näiden lausunnonantajien mukaan arvioida vasta kun myös velkajärjestelyn estesäännökset ja maksuvelvollisuuden määräytymisperusteet on arvioitu. Sekä **Helsingin hovioikeus** että

Suomen tuomariliitto myös katsovat, että erillisuudistus aiheuttaa käytännön hankaluuksia ja tulkintaongelmia.

Keskuskauppakamari ja **Finanssialan Keskusliitto** suhtautuvat myös kielteisesti siihen, että maksuohjelman kestoja koskeva uudistus toteutetaan erillisuudistuksena. **Keskuskauppakamari** katsoo, että uudistus voi johtaa velkojien kannalta kohtuuttomuuteen ja katsoo, että velkajärjestelylain uudistaminen tulee toteuttaa kokonaisuutena, jolloin myös velkojan asema voidaan asianmukaisella tavalla ottaa huomioon. Myös **Elinkeinoelämän keskusliitto** pitää tärkeänä, että uudistuksessa tulee tasapuolisesti huomioiduksi sekä velallisen että velkojien edut ja katsoo, että tämä tasapuolisuus on arvioitavissa vasta, kun kaikki muutokset ovat arvioitavana.

Myös **Takuu-Säätiö**, joka sinänsä kannattaa maksuohjelman lyhentämistä, suhtautuu varauksellisesti siihen, että velkajärjestelylakia muutetaan kahdessa eri vaiheessa. **Takuu-Säätiö** toteaa, että velkajärjestelyn edellytykset ja esteperusteet vaikuttavat olennaisesti myös maksuohjelman keston arviointiin.

Suomen Yrittäjät ry puolestaan toteaa nimenomaisesti pitävänsä tärkeänä, että maksuohjelman lyhentämistä koskeva hallituksen esitys saatetaan mahdollisimman nopeasti eduskunnan käsittelyyn.

2.3 Esitetyn muutoksen vaikutuksista

Vaikutus velallisten toimintaan

Mietinnössä esitetään, että ehdotetun muutoksen tavoitteena on muun muassa edesauttaa ja nopeuttaa ylivelkaantuneiden henkilöiden palaamista takaisin yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi, toisin sanoen työntekijöiksi tai yrittäjiksi. Muutosta vastustavat tahot suhtautuvat epäilevästi siihen, että muutoksella saavutettaisiin tältä osin tavoiteltuja vaikutuksia.

Pirkanmaan käräjäoikeus katsoo, että jo voimassa oleva velkajärjestelylaki kannustaa velallista työllistymään ja parantamaan maksukykyään sekä maksuohjelman aikana että ennen velkajärjestelyn hakemista. Käräjäoikeus toteaa, että lisäsuoritusvelvollisuuden keventäminen on johtanut siihen, että lisätulojen hankkiminen maksuohjelman aikana on velallisen kannalta varsin kannattavaa. Käräjäoikeus myös katsoo, että se, että maksuvaran puuttuminen väliaikaisesti pidettävästä syystä on este velkajärjestelyn myöntämiselle, kannustaa velallisia työllistymään ja parantamaan maksukykyään. **Pirkanmaan käräjäoikeus** viittaa myös lausunnossaan aikaisempiin velallisen aseman parantamiseksi tehtyihin lakimuutoksiin, kuten ulosoton määräaikaaisuutta ja velkojen lopullista vanhentumista koskeviin muutoksiin.

Myös maksuohjelman lyhentämistä vastustava **Verohallinto** katsoo, että aiemmat velallisen asemaa parantavat muutokset, muun muassa velallisen oikeus saada pitää hankkimaansa lisätulo, ovat riittäviä kannustamaan velallisia työllistymään. **Verohallinto** ei näe perusteltuna ylivelkaantuneen kannustamista yritystoimintaan. **Verohallinto** katsoo

lausunnossaan, että jos velkojen taustalla on kannattamaton yritystoiminta, uudelleen aloitettu yritystoiminta on mitä suurimmalla todennäköisyydellä myös kannattamatonta.

Eräät maksuohjelman lyhentämistä kannattavat tahot puolestaan yhtyvät nimenomaisesti työryhmän näkemykseen siitä, että maksuohjelman lyhentäminen on omiaan lisäämään velallisen aktiivisuutta ja ehkäisee täten myös syrjäytymistä. **Suomen yrittäjät ry** toteaa, että on tärkeää saada työkykyiset henkilöt nopeasti takaisin yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi. **Suomen yrittäjät ry** katsoo, että mahdollisuus nykyistä lyhyempään maksuohjelmaan luo velalliselle kannustimen pysyä työelämässä ja ehkäisee syrjäytymistä.

Kirkkohallitus katsoo, että syrjäytymisen riski pienenee, jos maksuohjelma lyhenee kolmeen vuoteen. **Ortodoksinen kirkollishallitus** yhtyy tähän näkemykseen. Myös **Vantaan kaupungin sosiaalinen luototus** toteaa lausunnossaan, että mahdollisuus viiden vuoden maksuohjelman lyhentymiseen kolmeen vuoteen kannustaisi ylivelkaantuneita työllistymään.

Toisaalta **Nuorisotutkimusseura** pitää maksuohjelman keston kytkemistä työllistymiseen ongelmallisena ja epäoikeudenmukaisena nuorten kannalta, koska nuorten työllisyysaste on hyvin korkea. Nuoria ei myöskään **Nuorisotutkimusseuran** mukaan pitäisi liian kevein perustein kannustaa yrityksen perustamiseen, varsinkaan taantuman aikana.

Vaikutus velkojen asemaan

Työryhmän mietinnössä todetaan, että velkajärjestelylain uudistuksella tulisi pyrkiä siihen, että velkojen saama kertymä ei pienentyisi. Mietinnössä todetaan, että koska kertymä tulee pienentymään ensimmäisessä vaiheessa, tarkoitus on toisessa vaiheessa kompensoida velkojille maksuohjelman lyhentämisen haittavaikutuksia. Kuten edellä mainitusta ilmenee, muutamat lausunnonantajat katsovat, että uudistusta ei tulisi toteuttaa kahdessa vaiheessa, koska se ei mahdollista kokonaisuuden arviointia. Eräät muutosta vastustavat lausunnonantajat suhtautuvat epäilevästi siihen, että toisessa vaiheessa toteutettavilla muutoksilla on mahdollista suurentaa velkojen saamaa kertymää samassa määrin kuin se ensimmäisessä vaiheessa pienenee. Muutosta vastustavat tahot ovat erityisen huolissaan yksityisvelkojan aseman heikentymisestä.

Finanssialan Keskusliitto ja **Valtiokonttori** katsovat, että muutoksilla heikennetään huomattavasti velkojen asemaa ja että toisen vaiheen muutoksilla ei voida lisätä kertymiä niin paljon kuin ne ohjelman lyhentämisellä alenevat. **Finanssialan Keskusliitto** pitää myös todennäköisenä, että maksuohjelman lyhentämisellä on merkitystä myös vapaaehtoiseen velkajärjestelyihin ja niiden kautta tuleviin kertymiin. Näitä vaikutuksia ei mietinnössä ole tarpeeksi huomioitu.

Helsingin hovioikeus pitää ehdotettua uudistusta epäoikeudenmukaisena etenkin yksityisen takaajan näkökulmasta. **Helsingin hovioikeus** huomauttaa, että vaikka takaajan asema otettaisiin huomioon säilyttämällä mahdollisuus maksuohjelman keston jatkamiseen kahdella vuodella, myös yksityiseltä takaajalta poistettaisiin oikeus suoritteisiin nykyiseen verrattuna kahdella vuodella.

Myös **Pirkanmaan käräjäoikeus** on huolissaan yksityisten velkojien asemasta ja nostaa esimerkkinä esille elatusapusaatavat ja yksityistakaajien saatavat. **Pirkanmaan käräjäoikeus** katsoo, että jos esitetty maksuohjelman keston lyhentäminen toteutetaan, tulisi mahdollisuus jatkaa maksuohjelman kestoä yksityisvelkojan hyväksi laajentaa ja samalla harkita, tulisiko käräjäoikeudella olla mahdollisuus antaa jatkamista koskeva määräys myös ilman yksityisvelkojan esittämää vaatimusta.

Helsingin hovioikeus kiinnittää lausunnossaan myös huomiota siihen, että velkajärjestelyn yleisen hyväksyttävyyden kannalta on erityisen tärkeätä, ettei tavallisia velkoja leikata liikaa tilanteessa, jossa velallinen saa säilyttää omistusasuntonsa.

Muutamit muutosta vastustavat tahot epäilevät, että maksuohjelman lyhentymisellä saattaa olla yleistä maksumoraalia heikentävä vaikutus. Tämän tuovat esiin lausunnoissaan **Elinkeinoelämän Keskusliitto**, **Valtiokonttori**, **Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry** sekä **Pirkanmaan käräjäoikeus**. **Suomen kihlakunnanvoudit ry** puolestaan painottaa, että velkajärjestelyyn pääsemisen tarkalla tutkimisella tulisi estää sellaisten velallisten pääseminen velkajärjestelyyn, joita houkuttelee velkajärjestelyn hakeminen sen vuoksi, että maksuohjelman kesto on lyhentynyt.

Vaikutukset velallisen asemaan, luotonsaantiin ja luotonannissa esiintyviin ongelmiin

Mietinnössä todetaan, että uudistus saattaa vaikuttaa kontrollin lisääntymiseen luotonsaannissa. Vaikutusta on kuitenkin pidetty jopa toivottavana. Muutamit lausunnonantajat ovat nostaneet tämän esille myös lausunnossaan. Eräät ovat yhtyneet työryhmän näkemykseen siitä, että vaikutus on velallisen kannalta myönteinen, mutta toiset ovat katsooneet seurauksen olevan epätoivottava.

Finanssialan Keskusliitto, **Valtiokonttori** ja **Keskuskauppakamari** katsovat, että uudistus heikentäisi velallisten asemaa, koska se nostaisi rahoituksen hintaa, tiukentaisi rahoituksen ehtoja ja lisääsi vakuuksien merkitystä. Myös **Helsingin hovioikeus** katsoo, että vaikka maksuohjelman lyhentäminen on yksittäisen velallisen etu, on se yleisen velallistahon asemaa heikentävä muutos luotonsaannin kiristyksen vuoksi.

Kuluttajavirasto ja **Suomen kuluttajaliitto** uskovat myös uudistuksen johtavan kontrollin lisääntymiseen luotonsaannissa. **Suomen kuluttajaliitto** pitää seurausta kuluttajan kannalta myönteisenä. **Kuluttajavirasto** toisaalta toteaa, että vaarana on, että pienituloiset ajautuvat käyttämään kalliita pikaluottoja. **Kuluttajavirasto** ehdottaa tämän vuoksi, että sosiaalista luototusta laajennettaisiin ja kehitettäisiin. Tätä myös **Helsingin kaupungin talous- ja velkaneuvontayksikkö** ehdottaa lausunnossaan.

Esityksessä on myös tuotu esiin, että nykyaikaisessa luotonannossa on epäterveitä piirteitä, joiden takia velalliset tarvitsevat aiempaa tehokkaampaa suojaa. Vaikka monet maksuohjelman muutosta vastustavat tahot tiedostavat tämän ongelman, he eivät pidä maksuohjelman lyhentämistä oikeana ratkaisuna ongelmaan.

Helsingin hovioikeus ja **Valtiokonttori** pitävät kyseenalaisena lähtökohtana, että maksuohjelmaa lyhennettään sillä perusteella, että joidenkin velkojien luotonantoa ei voida

pitää hyväksyttävänä. Maksuohjelman lyhentäminen vaikuttaisi nimittäin myös velkoihin, joiden menettelyssä ei ole mitään moitittavaa. Tämän takia menettelyyn pitäisi puuttua muilla keinoin. Myös **Pirkanmaan käräjäoikeus** katsoo, että luotonannossa ilmeneviin ongelmiin ei tulisi puuttua maksuohjelman kestoja lyhentämällä, vaan luotonantoa koskevaa lainsäädäntöä kehittämällä ja neuvontaa lisäämällä.

Finanssialan Keskusliitto katsoo, että luotonannossa esiintyvien ongelmien ratkaisemiseksi lainsäädäntötoimet tulisi kohdistaa epäsuotavaksi katsottavaan toimintaan eikä sen seurauksiin. Muutoin toimenpiteet kohdistuvat myös vastuullisesti toimiviin luotonantajiin.

Vaikutukset hallinnollisiin kustannuksiin

Esityksessä maksuohjelman keston lyhentämistä on perusteltu myös yhteiskunnalle koituvilla säästöillä. Muutosta vastustavat tahot kyseenalaistavat tätä vaikutusta.

Verohallinto pitää todennäköisenä, että velkajärjestelyn houkuttelevuus lisääntyy, velkojien vetoaminen esteperusteisiin lisääntyy ja vapaaehtoiset maksujärjestelyt velallisten ja velkojien välillä vähentyvät muutoksen johdosta, mikä aiheuttaa lisätyötä ja lisäkustannuksia velkaneuvojille ja tuomioistuimille. **Helsingin hovioikeus** myös epäilee, että uusi sääntely ja sen hienojakoisuus lisää velkojien, selvittäjien ja tuomioistuinten työtä ja että tuomioistuinten ulkopuolella tehtävät vapaaehtoiset järjestelyt vähenevät ja esteisiin vetoaminen lisääntyy. Myös **Lapin käräjäoikeus** ja **Pirkanmaan käräjäoikeus** tuovat lausunnoissaan esiin vastaavia näkökohtia. Myös **Finanssialan Keskusliitto** arvioi, että velkajärjestelyä hakevien määrä lisääntyy jos maksuohjelman kesto lyhenee.

Myös **Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry** kiinnittää huomiota siihen, että käräjäoikeuksiin ja ulosottovirastoihin on saatava riittävästi resursseja lisääntyvien velkajärjestelyasioiden käsittelemiseksi määräajan lyhentymisestä johtuen.

Velkaneuvonta ry katsoo, että maksuohjelman keston lyhentäminen kannustaisi velallisia hakeutumaan velkaneuvontaan entistä useammin ja nopeammin. **Velkaneuvonta ry** näkee tämän kuitenkin myönteisenä asiana, koska tämä ehkäisisi velallisten syrjäytymistä ja hakeutumista harmaan talouden pariin.

2.4 Muita huomautuksia / ehdotuksia

Huomautuksia liittyen kansainväliseen vertailuun

Mietintö sisältää ulkomaista lainsäädäntöä koskevan osion. Siinä todetaan, että esitys on sopusoinnussa Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksen, recommendation CM/Rec(2007)8, kanssa sekä esitellään velkajärjestelyä koskevaa ulkomaista lainsäädäntöä. Jotkut maksuohjelman keston lyhentämistä vastustavat tahot ovat huomauttaneet, että viittaus Euroopan neuvoston suositukseen antaa väärän kuvan tilanteesta, koska myös voimassa oleva lainsäädäntö on sopusoinnussa suosituksen kanssa. Lisäksi he

katsovat, että mietinnössä esitetty ulkomainen lainsäädäntö ei puolla ehdotettua muutosta.

Suomen tuomariliitto ja **Helsingin hovioikeus** toteavat, että oikeuskehitykseltään meitä lähimmissä maissa (Pohjoismaat ja Saksa) maksuohjelman kesto on pääsääntöisesti vähintään viisi vuotta ja että kansainvälisessä vertailussa järjestelmämme on jo nykyisellään hyvin velallismyönteinen. Myös **Suomen Asiakastieto Oy** toteaa, että useimmissa maissa, joissa velkajärjestely on mahdollinen, maksuohjelman kesto on pitempi kuin kolme vuotta.

Huomautuksia ja ehdotuksia liittyen maksuvaran puuttumiseen ja sen vaikutukseen maksuohjelman keston

Pirkanmaan käräjäoikeus pitää myönteisenä sitä, että ns. nollaohjelmien ja velkajärjestelylain 10a §:n nojalla esteestä huolimatta myönnettyjen velkajärjestelyjen maksuohjelmia ei lyhennettäisi. **Pirkanmaan käräjäoikeus** ei kuitenkaan pidä perusteltuna sitä, että näiden kesto voitaisiin määrätä viittä vuotta lyhyemmäksi jos velalliselta puuttuu maksuvara pysyvästi. Mikäli velallisella ei ole lainkaan maksuvaraa, ei maksuohjelman kestolla ole hänen toimeentulonsa kannalta mitään merkitystä. **Pirkanmaan käräjäoikeus** katsoo lisäksi, että esitetyt muutokset tekisivät maksuohjelman kestoä koskevan sääntelyn tarpeettoman monimutkaiseksi.

Suomen Mielenterveysseura ja **Takuu-Säätiö** puolestaan pitävät maksuohjelman keston lyhentämistä kun velalliselta puuttuu maksuvara pysyvästi erityisen tärkeänä.

Velkaneuvonta ry ehdottaa lausunnossaan, että nollaohjelma vahvistetaan viideksi vuodeksi niille, joilla ei työttömyydestä johtuen ole maksuvaraa ja että maksuohjelma-aika lyhentyisi vuodella, mikäli hakija työllistyisi. Mikäli velalliselta puuttuisi maksuvara muusta syystä (perhe- tai asumisolosta johtuen), maksuohjelman keston tulisi olla kolme vuotta.

Muita huomautuksia

Helsingin hovioikeus tuo myös esiin muutoksen aiheuttamat vaikutukset velkajärjestelyn myöntämisen yhteydessä sovellettavaan menettelyyn ja siihen liittyvät ongelmat. Nykyisin velkojia kuullaan ennen velkajärjestelyn aloittamista tuomioistuimen harkinnan mukaan. Jos velkajärjestely aloitetaan, selvittäjä tekee maksuohjelmaehdotuksen ja kuulee siitä velkojia. Tämän jälkeen velkojalla on oikeus esittää väite velkajärjestelyn esteestä. Jos väite velkajärjestelyn esteestä hyväksytään, mutta velkajärjestely myönnetään esteestä huolimatta, maksuohjelman kesto piteneisi ehdotuksen mukaan kolmesta vuodesta viiteen vuoteen. Tämän seurauksena maksuohjelma olisi laadittava ja velkojia kuultava uudelleen. **Helsingin hovioikeus** toteaa, että tämä vaikeuttaisi menettelyä ja aiheuttaisi kustannuksia. **Helsingin hovioikeus** ehdottaa, että mikäli hallituksen esitys annetaan mietinnön mukaisena, menettelyyn ja sen muutostarpeeseen tulisi kiinnittää huomiota.

Suomen Mielensterveysseura pitää tärkeänä, että talous- ja velkaneuvonnan resurssien riittävyys turvataan. Samaa tuovat esiin **Velkaneuvonta ry, Helsingin kaupungin talous- ja velkaneuvontayksikkö** sekä **Kuluttajavirasto**. Myös **Elinkeinoelämän keskusliitto** painottaa panostamista neuvonta- ja koulutuspalveluihin. Elinkeinoelämän keskusliitto katsoo, että tämä olisi tehokkaampi keino kuin maksuohjelman lyhentäminen taloudellisten vaikeuksien selvittämisessä.

Suomen Asiakastieto Oy ehdottaa, että mikäli velkajärjestelyn pääsääntöiseksi kestoksi säädetään kolme vuotta, tieto velkajärjestelystä tulisi kuitenkin poistaa velkajärjestelyrekisteristä ja luottotietorekisteristä aikaisintaan viiden vuoden kuluttua maksuohjelman alkamisesta. Tämä edellyttäisi velkajärjestelystä annetun asetuksen ja/tai luottotietolain muuttamista. **Kuluttajavirasto** puolestaan katsoo, että luottotietolaissa maksuhäiriömerkinnän kestoaikaa tulisi tietyissä rajatuissa tilanteissa lyhentää ja perintälakia olisi muutettava siten, että yllättävän elämäntilanteen aiheuttaessa maksuvaikeuksia kuluttajalle, hänelle tulisi myöntää kohtuullinen lisämaksuaika, jolloin perintätoimenpiteitä ei tehdä ja jolloin perintäkuluja ei synny.

3. Kommentteja liittyen työryhmän toisessa vaiheessa käsiteltäviin kysymyksiin

Kuten johdantokappaleessa todettiin, työryhmän toimikausi jatkuu vuoden 2010 loppuun. Seuraavassa vaiheessa työryhmän on tarkoitus selvittää muun muassa velkajärjestelyn edellytysten ja esteperusteiden ajantasaisuutta sekä mahdollisuutta yksinkertaistaa menettelyä etenkin lisäsuoritusjärjestelmän osalta. Työryhmän tulee myös kartoittaa velkajärjestelylain mahdolliset ongelmakohdat yritystoiminnan kannalta. Lisäksi työryhmän tehtävänä on arvioida ulosoton vapaakuukausimallia ja selvittää, voitaisiinko toteuttaa velkavastuun enimmäiskesto myös silloin, kun velallista vastaan ei ole haettu tuomiota. Osa lausunnonantajista on jo tässä vaiheessa lausunut näkemyksiään työryhmän toisessa vaiheessa käsiteltävistä kysymyksistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että velkajärjestelylain toisessa vaiheessa kannustetaan työntekoon ja yritystoimintaan, samalla ottaen huomioon velkojien edut.

Suomen yrittäjät ry katsoo, että toisessa vaiheessa on tärkeä lieventää velkajärjestelyn saamisen edellytyksiä elinkeinotoimintaa harjoittavien velallisten kannalta. **Suomen yrittäjät ry** myös katsoo, että toisessa vaiheessa on luotava oikeudenmukainen kannustinjärjestelmä, jossa alun perin viideksi vuodeksi vahvistettu nollaohjelma voi lyhentyä, jos velallinen työllistyy tai aloittaa yritystoiminnan.

Kuluttajavirasto katsoo, että velkajärjestelyyn pääsemistä olisi syytä nopeuttaa. **Kuluttajavirasto** myös katsoo, että toisessa vaiheessa olisi syytä kartoittaa, onko velkajärjestelylainsäädännössä sellaisia tekijöitä, jotka synnyttävät väliinpuotoajaryhmiä. Muun muassa Kuluttajavirasto katsoo, että lopullista vanhentumista koskevat säännökset olisi täydennettävä siten, että myös saatavat, joista ei ole ulosottooperustetta tai tuomiota vanhentuvat lopullisesti tietyssä ajassa.

Monet lausunnonantajat tuovat lausunnossa esiin näkemyksiään liittyen lisäsuoritusvelvollisuuteen ja sen kehittämiseen. **Julkiset oikeusavustajat ry** toteaa, että lisätilitysten maksaminen ja niiden selvittely pidentää tosiasiassa merkittävästi maksuvelvollisuuden kestoa. **Julkiset oikeusavustajat ry** ehdottaa siksi, että velkojan oikeutta lisätilitykseen rajoitetaan säätämällä lyhyempi määräaika vaatimuksen esittämiselle. **Katakombista Elämään Kansanliike ry** ehdottaa, että lisäsuoritusvelvollisuus poistettaisiin kokonaan.

Suomen yrittäjät ry toteaa, että lisäsuoritusvelvollisuus olisi oikeusvarmuuden lisäämiseksi hyvä toteuttaa niin, että se huomioisi velallisen tuloissa tapahtuvat muutokset mahdollisimman reaaliaikaisesti. **Helsingin kaupungin talous- ja velkaneuvontayksikkö** pitää myös tärkeänä, että lisäsuoritusvelvollisuutta koskevia säännöksiä yksinkertaistetaan.

Kuluttajavirasto, Katakombista Elämään Kansanliike ry, Nuorisotutkimusseura pitävät luotonantajien nykyistä suurempaa vastuuta velallisen maksukyvyn varmistamisessa tärkeänä. **Suomen Asiakastieto Oy** tuo puolestaan lausunnossaan esiin sen, että luotonantajalla ei ole mahdollisuutta tarkistaa luotonhakijan aikaisemmat vastuut. **Suomen asiakastieto Oy** katsoo siksi, että väärin tietojen antaminen aikaisemmista vastuista tulisi muodostaa velkajärjestelyn esteperusteen.

LAUSUNTOPYYNNÖT TYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ

Sosiaali- ja terveysministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö *
Valtiovarainministeriö

Helsingin hovioikeus *
Rovaniemen käräjäoikeus *
Tampereen käräjäoikeus *

Kirkkohallitus – Diakonia- ja yhteiskuntatyö *
Kuluttajavirasto *
Ortodoksinen kirkollishallitus *
Verohallinto *
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos *

Finnvera Oyj *

Helsingin kaupungin talous- ja velkaneuvonta *
Takuu-Säätiö *
Velkaneuvonta ry *

Elinkeinoelämän keskusliitto EK *
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. *
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK *

EVA – Elinkeinoelämän Valtuuskunta
Finanssialan Keskusliitto ry *
Kaski-ryhmä ry
Katakombista Elämään Kansanliike r.y. *
Keskuskauppakamari *
Kuluttajat – Konsumenterna ry
Marttaliitto ry
Marthaförbundet rf
Mielenterveysyhdistys HELMI ry
Miessakit ry
Nuorisotutkimusseura *
Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos
PKY-säätiö
Sininauhaliitto ry
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry
Suomen Asianajajaliitto *
Suomen Asiakastieto Oy *
Suomen Kaupan Liitto ry

Suomen kuluttajaliitto ry *
Suomen Kuntaliitto *
Suomen Lakimiesliitto ry
Suomen Mielenterveysseura *
Suomen Perimistoimistojen liitto ry
Suomen Pienlainayhdistys ry *
Suomen vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
Suomen Yrittäjät ry *
Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund SLC *
Vakuutus- ja rahoitusneuvonta *
Yrittäjänäisten Keskusliitto ry
Yrityssaneerausyhdistys r.y. *

Julkiset oikeusavustajat ry *
Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry *
Suomen Kihlakunnanulosottomiesten Yhdistys ry
Suomen Kihlakunnanvoudit ry *
Suomen tuomariliitto ry *
Kihlakunnanulosottomiehet ry

* tähdellä on merkitty ne viranomaiset, yhteisöt ja henkilöt, jotka ovat toimittaneet lausuntonsa

Lisäksi Oikeusministeriö on saanut lausunnot Valtiokonttorilta ja Vantaan kaupungin Sosiaaliselta luototukselta.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-466-840-8 (nid.)
ISBN 978-952-466-841-5 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi